

شرح آرزومندی

مجموعه‌ای از آیات قرآن و سخنان معصومین (ع)

□ **یوسف ۸۷-۸۶:** [یعقوب] گفت: «من شکایت غم و اندوه خود را پیش خدا می‌برم و از خدا چیزی می‌دانم که شما نمی‌دانید. ای پسران من بروید و از یوسف و برادرش جستجو کنید و از رحمت خدا نومید نباشید که از رحمت خدا نومید نمی‌شوند مگر کافران.»

□ **یوسف ۹۶:** پس چون مژده‌رسان آمد، آن [پیراهن یوسف] را بر چهره‌ی او [یعقوب] انداخت، پس بینا گردید. گفت: «آیا به شما نگفتم که بی‌شک من از خداوند چیزهایی می‌دانم که شما نمی‌دانید؟»

□ **آل عمران، ۳۶:** چون [مادر مریم] او را بزاد گفت: «پروردگارا، این که من زاییده‌ام دختر است» و خداوند به آنچه او زاد داناتر بود و پسر چون دختر نیست... .

□ **امام علی (ع):** ایمان بنده راست نباشد جز آنگاه که اعتماد او به آنچه در دست خداست بیش از اعتماد وی بدانچه در دست خود اوست بود. (نهج البلاغه، حکمت ۳۱۰)

□ **حجر ۵۶-۵۳:** [فرشتگان به ابراهیم] گفتند: «مترس که ما تو را به پسری دانا مژده می‌دهیم.» گفت: «آیا با اینکه مرا پیری فرا رسیده است بشارتم می‌دهید؟ به چه بشارت می‌دهید؟!» گفتند: «ما تو را به حق بشارت دادیم، پس از نومیدان مباش.» گفت: «چه کسی جز گمراهان از رحمت پروردگارش نومید می‌شود؟»

□ **زمر ۳۶:** آیا خدا کفایت‌کننده‌ی بنده‌اش نیست؟ و تو را از آنها که غیر اویند می‌ترسانند [...] .

□ **زمر ۵۳:** بگو ای بندگان من که بر خویشتن زیاده‌روی روا داشته‌اید از رحمت خدا نومید مشوید، در حقیقت خدا همه‌ی گناهان را می‌آمرزد که او خود آمرزنده‌ی مهربان است.

□ **امام علی(ع):** در شگفتم از آن که نومید است و آمرزش خواستن تواند!
(نهج‌البلاغه، حکمت ۸۷)

□ **پیامبر اکرم(ص):** گنهکار امیدوار به رحمت خدای متعال به رحمت نزدیک‌تر است تا عابد نومید گشته. (میزان‌الحکمه، ۱۷۱۰۹)

□ **امام حسین(ع)** [در دعای عرفه]: معبودا! آنگاه که دنائت و پستی‌ام از سخن گفتن بازم می‌دارد، لطف و کرمت سخنورم می‌کند و هرگاه صفاتم مرا نومید کند احسان تو مرا امیدوار گرداند.

معبودا! چگونه مرا بیکه و تنها رها کنی که تویی سرپرستم؟ و چگونه ستم‌دیده شوم که توأم یاورم؟ و چگونه مأیوس شوم حالی که تو مهربان خدای منی؟
معبودا! چقدر به من نزدیکی و من از تو چه دور! چه مهربان خدایی! پس چه چیز میان من و تو حجاب گشته؟

□ **از مناجات شعبانیه:** معبودا! اگر مرا به جرم و جریرتم گیری تو را به عفو و گذشتت گیرم، و اگر مرا به گناهم گیری تو را به آمرزشت گیرم و اگر مرا به آتش اندازی به دوزخیان گویم که منم دوستدار تو. معبودا! اگر در برابر طاعت تو کردارم خوار و بی‌مقدار آید ولی در برابر امید [به بزرگواریت] آرزویم بسی بزرگ است ... معبودا! همواره مرا شیفته‌ی یادت گردان، آن سان شیفتگی‌ای که جلوه‌ی نامه‌ایت وجودم را فرا گیرد و مرا به مقام قدس تو رساند.

□ **حدید ۱۶:** آیا کسانی را که ایمان آورده‌اند هنگام آن نرسیده که دل‌هایشان به یاد خدا و آن حقیقتی که نازل شده نرم [و فروتن] گردد و مانند کسانی نباشند که از پیش بدانها کتاب داده شد و [عمر و] انتظار بر آنان به درازا کشید و دل‌هایشان سخت گردید و بسیاری از آنها فاسق بودند؟

□ **امام صادق (ع)** [از دعای ایشان در روز عرفه:] خدایا! به تو پناه می‌برم از دنیایی که از خیر آخرت جلوگیری کند و از زندگانی‌ای که بهترین مردن را باز دارد و از آرزویی که مانع بهترین کار شود. (میزان‌الحکمه، ۶۹۰)

□ **از دعای جوشن کبیر:** ای آن که گریزگاهی نیست جز به سوی تو، ای آن که پناهگاهی نیست جز درگاه تو، ای آن که مقصدی نیست جز به سوی تو، ... ای آن که امیدی نرود جز به تو، ای آن که پرستیده نشود جز تو.

ای آن که جز به فضل تو امید نرود، ای آن که جز از گذشت تو درخواست نشود، ای آن که جز از عدل تو بیم نرود، ای آن که رحمت همه‌ی هستی را فراگرفته، ... ای گشاینده‌ی اندوه، ای زداینده‌ی غم، ای آمرزنده‌ی گناه، ای پذیرنده‌ی توبه، ای راست‌وعده، ای وفاکننده‌ی به پیمان، ... ای آن که زیبا را آشکار کنی، ای آن که به گناه نگیری، ای آن که پرده نداری، ای نیکو درگذرنده، ای فراخ‌آمرزش، ای گشاده‌دست به مهر و رحمت، ای صاحب هر راز، ای نهایت هر شکوه و شکایت، ... ای آن که در عین برتری نزدیکی، ای آن که در عین نزدیکی برتری.

□ **پیامبر اکرم (ص):** دعا مغز [و عصاره‌ی] عبادت است. (میزان‌الحکمه، ۵۵۱۹)

□ **امام صادق(ع):** بر شما باد به دعا کردن، زیرا با هیچ چیز به مانند دعا به خدا نزدیک نمی شوید. دعا کردن برای هیچ امر کوچکی را به خاطر ناچیز بودنش رها نکنید، زیرا حاجت‌های کوچک نیز به دست همان کسی است که حاجت‌های بزرگ به دست اوست. (میزان‌الحکمه، ۵۵۷۱)

□ **امام علی(ع):** می‌پندارد و مدعی است که به خدا امیدوار است. به خدای بزرگ سوگند که دروغ می‌گوید، پس چرا امیدواری او در کردارش آشکار نیست؟! [...] در کارهای بزرگ [به ادعا] به خدا امید بسته است، و در کارهای کوچک به بندگان؛ اما آنچنان که حقّ بنده را ادا می‌کند، حقّ خدا را پاس نمی‌دارد. [...] نیز اگر از یکی از بندگان خدا بترسد، حقّ او را ادا کند اما حقّ پروردگار خود را چنان به جا نیارد. پس ترس خود را از بندگان خدا آماده و نقد ساخته، و ترس از آفریدگار را به عهده‌ی وعده‌ی بی‌پرداخت و نسیه انداخته. (نهج البلاغه، خطبه ۱۶۰)

□ **امام علی(ع):** [در وصیت به امام حسن(ع)]: بدان که آن کسی که خزاین آسمان و زمین در دست اوست به تو اجازه داده است تا او را بخوانی و اجابت دعای تو را ضمانت کرده است ... میان تو و خودش حجابی ننهاده و تو را به آوردن واسطه و میانجی وادار نکرده است، و اگر گناهی مرتکب شدی از توبه بازت نداشته، و در کیفر تو شتاب نکرده، و هنگام بازگشتن به سویش نکوهشت نکرده، و آنجا که سزاوار رسوایی بودی رسوایت نساخته، و در پذیرش توبه‌ات سخت نگرفته، و حساب گناهت را رسیدگی نکرده، از رحمت نومیدت نساخته، بلکه خودداریت از گناه را برایت حسنه‌ای قرار داده است، و کار بدت را یکی و کار نیکت را ده برابر به شمار آورده است.

... پس هرگاه بخواهی می‌توانی درهای نعمتش را با دعا بگشایی و ریزش باران رحمت را طلب نمایی. پس تأخیر در اجابت دعا تو را نومید نگرداند، زیرا که عطای خداوند به اندازه‌ی نیت است، چه بسا که در برآوردن خواهشت تأخیر اندازد تا بدین وسیله خواهنده را پاداش بزرگتر و عطای آرزومند افزون‌تر گردد. بسا باشد که چیزی بخواهی و به تو داده نشود اما دیر یا زود بهتر از آن به تو داده شود، یا برای خیر و مصلحت تو از تو دریغ شده است و بسا خواسته‌ای که اگر برآورده شود موجب نابودی و تباهی دین تو گردد. پس همیشه از خداوند چیزی را طلب کن که زیبایی‌اش برایت بماند و وبالش از تو دور باشد. (نهج‌البلاغه، نامه ۳۱)

□ **پیامبر اکرم (ص):** هرگاه یک نفر دعا کند برای همه دعا کند، زیرا این دعا به اجابت نزدیکتر است. کسی که پیش از دعا کردن برای خود برای چهل نفر از برادرانش دعا کند آن دعا در حق آنان و در حق خودش مستجاب شود. (میزان‌الحکمه، ۵۶۴۷)

□ **امام صادق (ع):** هر کس برای خدا از بیماری عیادت کند، هر دعایی که آن بیمار برای او بکند خداوند اجابت فرماید. (میزان‌الحکمه، ۵۶۵۹)

□ **امام صادق (ع):** فاطمه (ع) هر گاه دعا می‌کرد پیش از خویش نخست برای مردان و زنان مؤمن دعا می‌کرد. در این باره از آن حضرت سؤال شد، فرمود: «اول همسایه بعد خانه.» (میزان‌الحکمه، ۵۷۳۴)

□ **امام علی (ع):** دوست آنگاه دوستی واقعی است که برادر خود را در سه هنگام مراقبت کند: هنگامی که به بلا گرفتار شود، هنگامی که حاضر نباشد و هنگامی که درگذرد. (نهج‌البلاغه، حکمت ۱۳۴)

□ **امام علی(ع)** [در عهدنامه‌ای که به مالک اشتر داد، آنگاه که او را به حکومت مصر گماشت، نوشت:] قلب خود را لبریز ساز از رحمت بر مردمان و محبت ورزیدن با آنان و مهربانی کردن به همگان؛ و با آنان همچون حیوانی درنده مباش که خوردنشان را غنیمت شماری! زیرا مردمان دو دسته‌اند: یا برادر دینی توآند، و یا در آفرینش با تو همانندند. (نهج‌البلاغه، نامه ۵۳)

□ **امام صادق(ع)**: آیا دین جز محبت است؟ (میزان‌الحکمه، ۳۰۹۷)

□ **امام صادق(ع)**: هر یک از شما که می‌خواهد دعایش مستجاب شود درآمد خود را پاک کند و حق مردم را بپردازد. دعای هیچ بنده‌ای که مال حرامی در شکمش باشد یا مظلومه کسی به گردنش باشد، به درگاه خدا بالا نمی‌رود. (میزان‌الحکمه، ۵۶۰۳)

□ **امام سجاده(ع)**: بارخدا! یا به تو پناه می‌بریم از این که ستمگری را یاری کنیم، یا ستم‌دیده‌ای را خوار بشمریم، یا قصد چیزی کنیم که ما را در آن حقی نباشد ... بارخدا! یا به تو پناه می‌بریم از این که در دل خیال فریب کسی را بپروریم و از کردار خویش دستخوش خودپسندی شویم یا به آرزوهای دور و دراز مبتلا گردیم. (صحیفه سجاده، دعای ۸)

□ **امام سجاده(ع)**: خداوند! عذر گناه به درگاه تو می‌آورم از این که در حضور من بر ستم‌دیده‌ای ستمی رفته باشد و من به یاری او برنخاسته باشم، و از این که کسی در حق من نیکی‌ای کرده و من سپاسش را به جا نیاورده باشم، و از این که خطاکاری از من عذری خواسته باشد و من عذرش را نپذیرفته باشم، ... و از این که بر عیب مؤمنی آگاه شده باشم ولی آن را نپوشانده باشم ... (صحیفه سجاده، دعای ۳۸)

□ **امام علی(ع):** از پیامبر(ص) بارها شنیدم که می‌گفت: «ملتی که حق ضعیفان را از قدرتمندان با صراحت و بدون ترس و وا همه نگیرد هرگز پاک نمی‌شود و روی سعادت نمی‌بیند.» (نهج‌البلاغه، نامه ۵۳)

□ **امام علی(ع):** نفس خویش را گرمی شمار و از هر پستی دور مدار، هر چند تو را بدانچه خواهانی رساند، زیرا در برابر آنچه از خود بر سر این کار می‌نهی، عوضی دریافت نمی‌کنی. بنده‌ی دیگری مباش که خداوند آزادت آفریده است؛ و در آن خیر که جز به شرّ و بدی به دست نیاید و آن آسانی که جز با سختی و خواری بدان نرسند، کسی چه خیری دیده؟ (نهج‌البلاغه، نامه ۳۱)

□ **امام علی(ع)** [در وصف تقواییشان فرمود:] آفریدگار در جان آنان بزرگ بود، پس هر چه جز اوست در دیده‌هاشان کوچک و خُرد نمود. بهشت برای آنان چنان است که گویی آن را دیده‌اند و از نعمت‌های آن برخوردارند، و دوزخ برایشان چنان است که گویی آن را دیده‌اند و عذاب آن را می‌چشند. (نهج‌البلاغه، خطبه ۱۹۳)

□ **امام علی(ع):** با دل و جان چنان کار کنید که گویی از بیم جان کنید. من چون بهشت جایی ندیده‌ام که خواهان آن آسوده باشد یا در خواب به سر بُرد، و نه چیزی چون دوزخ که ترسنده‌ی از آن خفته باشد. بدانید، کسی که حق به او را سود ندهد، باطل زیانش رساند، و آن‌که هدایت به راه مستقیمش نبرد، گمراهی به هلاکتش کشاند. (نهج‌البلاغه، خطبه ۲۸)

□ **امام علی(ع):** دنیا سرای گذر کردن است نه خانه‌ی ماندن، و مردمان در آن دو گونه‌اند: یکی آن‌که خود را فروخت و خویشتن را تباه کرد، و دیگری آن‌که خود را خرید و آزاد ساخت. (نهج‌البلاغه، حکمت ۱۳۳)

□ امام علی(ع): ارزش انسان به اندازه‌ی همت اوست. (نهج‌البلاغه، حکمت ۴۷)

□ امام علی(ع): ارزش هر کس به آن است که در دیده‌اش زیبایی است. (نهج‌البلاغه،

حکمت ۸۱)

□ امام باقر(ع): هیچ خواسته‌ای را زیاد مشمارید، زیرا آنچه نزد خداست بیش از

آن است که می‌پندارید. (میزان‌الحکمه، ۵۶۴۱)

□ امام صادق(ع): هرگاه بنده شتاب کند و از حاجت خواهی خود [از خدا] دست

بکشد خدای تعالی فرماید: «بنده‌ام عجله کرد. گویی می‌پندارد که نیازهای او را

کسی جز من برآورده می‌کند.» (میزان‌الحکمه، ۵۶۷۵)

□ امام صادق(ع): هرگاه دعا کنی با دل [به خدا] روی آر و چنین پندار که

حاجت و خواسته‌ی تو بر در خانه است. (میزان‌الحکمه، ۵۶۵۴)

□ امام صادق(ع): دعا کن و مگو که کار گذشته است [و آنچه مقدر شده همان

می‌شود]؛ همانا نزد خداوند عزوجل مقام و منزلتی است که جز با درخواست به

دست نمی‌آید. (میزان‌الحکمه، ۵۵۲۹)

□ امام سجاده(ع) [در مناجات خویش]: مرا از آنان قرار مده که خوشی

سرمرستان می‌کند و بلا و گرفتاری از پایشان در می‌آورد. اینان فقط زمانی تو

را می‌خوانند که گرفتار شوند و تنها هنگامی به یاد تو می‌افتند که به مصیبتی

سخت گرفتار آیند، و تنها در این هنگام در برابر تو به خاک می‌افتند و دست

خواهش به سویت بر می‌دارند. (میزان‌الحکمه، ۵۵۶۶)

□ امام علی(ع): آن که به بلایی سخت دچار است چندان به دعا نیاز ندارد تا

عافیتمندی که بلایش در انتظار است. (نهج‌البلاغه، حکمت ۳۰۲)

□ **امام سجاده (ع):** ای خداوندی که تحقیر نمی‌کنی آنان را که دست نیاز به سوی تو دراز کنند، ای خداوندی که واپس نمی‌زنی ارمغانی را که به پیشگاهت آرند هرچند که خرد و بی‌مقدار باشد ... ای خداوندی که به خود فرا می‌خوانی آن کس را که از تو دوری گزیده است ... (صحیفه سجادیه، دعای ۴۶)

□ **از دعای ابو حمزه ثمالی:** خداوندا! به تو پناه برم از کاهلی و سستی، و اندوه و ترس و بخل، و غفلت و سنگدلی، ... و به تو پناه برم از نفسی که قانع نشود، و شکمی که سیر نگردد، و دلی که فروتن نشود، و دعایی که شنوده نشود، و کاری که سود ندهد ...

خداوندا! به راستی تو در کتابت فرموده‌ای که در گذریم از آن که بر ما ستم کرده، و اینک ما بر خود ستم کرده‌ایم، پس از ما درگذر، زیرا تو از ما بدین کار سزاوتری. و به ما فرمان داده‌ای که خواهندگان را از در خانه خود نرانیم، و اینک ما به درگاهت سائل آمده‌ایم ... ای پناهم به گاه گرفتاری و اندوهم، و ای فریادرسم به گاه سختیم، ای آنکه بند اسیر گسلد و از گناه کثیر گذرد ... ای مهربان‌ترین مهربانان.

□ **از دعای کمیل:** خداوندا! بیامر از من گناهی را که فرود آورده‌ی عذابند. خداوندا! بیامر از من گناهی را که نعمتها را دگرگون سازند. خداوندا! بیامر از من گناهی را که اجابت دعا را باز دارند. خداوندا! بیامر از من گناهی را که بلا فرو بارند ... ای تمام‌کننده‌ی نعمتها، ای رفع‌کننده‌ی کیفرها، ای روشنایی وحشت‌زدگان در تاریکی‌ها ... با من آن کن که تو را سزد.

□ **امام علی(ع):** به زودی خواهید دانست که آنچه هم اکنون از دنیا موجود است گویی هرگز نبوده است و آنچه از آخرت است همواره پاینده است. (نهج البلاغه، خطبه ۱۰۳)

□ **امام علی(ع)** [در سفارش به فرزندش حسن بن علی(ع)، که آن را هنگام بازگشت از صفین نوشت:]...[پس پسر، وصیت مرا نیک دریاب، و بدان که صاحب مرگ همان است که زندگی را در دست دارد، و آن که خالق است هم او میراننده است، و فنا کننده همان است که باز می گرداند، و آن که به بلا می آرماید هم اوست که عافیت می بخشد. (نهج البلاغه، نامه ۳۱)

□ **امام علی(ع):** پس میان را استوار ببندید و زیادت دامن را برای کار درچینید، که نتوان هم آهنگ راسخ [بر کاری خطیر] کرد و هم بر خوان مهمانی آسوده نشست. چه بسیار خواب شبانگاه که تصمیم های روز را در هم شکست و گرد تاریک فراموشی که بر آینهی همت ها نشست. (نهج البلاغه، خطبه ۲۴۱)

□ **امام سجاد(ع):** خداوندا ... مرا از هر کاری که پرداختن به آن از تو بازم می دارد بی نیاز گردان و بر کاری برگمار که در روز بازپسین از من خواهی و روزهای عمر مرا در کاری که مرا برای آن آفریده ای مصروف ساز ... و عبادتم را به عجب و غرور تباه مکن و بر دست من کارهای خیر در حق مردم جاری کن. (صحیفه سجادیه، دعای ۲۰)

□ **از مناجات خمس عشره، نیایش مریدان:...** مرا از خود جدا مکن و از خویش دور مساز، ای نعیم و بهشتم، و ای دنیا و آخرتم، ای مهربان ترین مهربانان.

امام علی(ع) [در وصیت به حسن و حسین علیهما السلام، هنگامی که ابن ملجم او را ضربت زد:][...] شما و همه‌ی فرزندانم و کسانم و آن را که نامه‌ی من به او رسد، سفارش می‌کنم به پروای خدا را داشتن و نظم در کارهایتان، و اصلاح بین خود، که من از جدّ شما [پیامبر اکرم(ص)] شنیدم که می‌فرمود: «اصلاح کردن [رابطه] میان مردمان از همه‌ی نماز و روزه‌ها برتر است».

خدا را! خدا را! درباره‌ی یتیمان، آنان را گاه گرسنه و گاه سیر مدارید، و نزد خود ضایعشان مگذارید. و خدا را! خدا را! همسایگان را دریابید که سفارش‌شده‌ی پیامبر شمایند، پیوسته درباره‌ی آنان سفارش می‌فرمود چندان که گمان بردیم برای آن‌ها ارثی معین خواهد نمود. و خدا را! خدا را! درباره‌ی قرآن، مبادا دیگران بر شما پیشی گیرند در عمل کردن به آن.

[...] و خدا را! خدا را! درباره‌ی جهاد در راه خدا به مال‌هاتان و به جان‌هاتان و زبان‌هاتان! بر شما باد به یکدیگر پیوستن و بذل و بخشش به یکدیگر. مبادا از هم روی بگردانید، و پیوند هم بگسلانید. امر به معروف و نهی از منکر را وا مگذارید که بدکاران شما بر شما حکومت یابند، و آن‌گاه هر چه دعا کنید به اجابت نرسد.

(نهج البلاغه، نامه ۴۷)